

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Зелена книга: От предизвикателствата към възможностите — изграждане на обща стратегическа рамка за финансиране от ЕС на научните изследвания и иновациите“

COM(2011) 48 окончателен

(2011/C 318/20)

Докладчик: г-н Gerd WOLF

Съдокладчик: г-н Erik SVENSSON

На 9 февруари 2011 г. Европейската комисия реши, в съответствие с член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз, да се консултира с Европейския икономически и социален комитет относно:

„Зелена книга: От предизвикателствата към възможностите — изграждане на обща стратегическа рамка за финансиране от ЕС на научните изследвания и иновациите“

COM(2011) 48 окончателен.

Специализирана секция „Единен пазар, производство и потребление“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 23 юни 2011 г.

На 473-тата си пленарна сесия, проведена на 13 и 14 юли 2011 г. (заседание от 13 юли), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 122 гласа „за“ и 5 гласа „въздържал се“.

1. Обобщение и препоръки

1.1 Като приветства Зелената книга на Комисията и формулираните в нея цели и като потвърждава своите вече приети предишни становища, включително въз основа на доклада на експертната група относно междинната оценка на Седмата рамкова програма, препоръчва Комисията по-конкретно:

1.1.1 да разработи чрез допълващи структурни мерки в рамките на Комисията и на подпомагащите я консултативни органи интегрирана стратегия за научните изследвания и иновациите, като се запазят тяхната индивидуална идентичност и специфични условия на работа;

1.1.2 да увеличи най-сетне бъдещия бюджет за научни изследвания и иновации до такова равнище в рамките на общия бюджет на ЕС, което действително съответства на заявената важност и на ключовото място на тази тема в стратегията „Европа 2020“, както и на стимулиращия и интегриращ ефект на лоста, който тя упражнява върху необходимата политика на подпомагане в държавите-членки;

1.1.3 да опрости необходимите административни процедури, да заложи повече гъвкавост и бързина в процесите на вземане на решения и съответно да адаптира експертния профил и мандата на служителите на Комисията;

1.1.4 да се съсредоточи върху транснационалните задачи, които благодарение на трансграничното обединяване на ресурси и експертен опит осигуряват европейска добавена стойност, най-вече съвместните научни изследвания;

1.1.5 да насочи средства от структурните фондове към все още недостатъчно представените региони с оглед изграждане на

базата за високи постижения и структурите, които са необходими там, и да подобри връзката между структурните фондове и Рамковата програма;

1.1.6 да подкрепя разработването на „ключови технологии с голям потенциал“, без които не могат нито да се посрещнат предизвикателствата на глобалната конкуренция, нито да се разрешат успешно основните социални въпроси;

1.1.7 да задели 20 % от общия бюджет на бъдещата РП8 за частта от програмата под егидата на Европейския съвет по научни изследвания;

1.1.8 да насърчава изграждането и поддръжката на големите структури за НИРД (списък на ESFRI);

1.1.9 да подпомага иновациите в пълния им обхват, включително иновациите в социалната сфера, икономиката, на работното място и в „творческите индустрии“;

1.1.10 да подобри условията за подпомагане на МСП и микропредприятията, за да се облекчи достъпът и участието им в програмите за подпомагане и техните инструменти;

1.1.11 да изгради и развие рамка за достатъчен по количество рисков капитал, до който лесен достъп да имат най-вече МСП; за тази цел да разшири още повече и да адаптира също и инструмента за финансиране с поделяне на риска;

1.1.12 да преразгледа системата на държавните помощи, както и на правилата на конкуренцията и на обществените поръчки от гледна точка на тяхното влияние върху целия иновационен процес, върху създаването на специализиран експертен потенциал и върху публично-частните партньорства.

1.2 Освен това Комитетът призовава държавите-членки да дават своя съществен принос за стратегията „Европа 2020“ дори по време на бюджетни ограничения и да инвестират повече в образование (включително и особено в университетите), в НИРД и в иновации, за да могат най-накрая да достигнат и, за предпочитане, дори да надминат залегналата в Лисабонската стратегия добре известна цел от 3 % за НИРД.

2. Основно съдържание на съобщението

2.1 Целта на Зелената книга е да стимулира обществена дискусия по основните точки, които ще играят роля в бъдещите програми за финансиране от ЕС на научните изследвания и иновациите.

2.2 Във връзка с това Комисията възнамерява да се постигнат подобрения в следните области:

- по-ясно формулиране на целите и начините за тяхното прилагане;
- намаляване на сложността;
- повишаване на добавената стойност, увеличаване на ефекта на лоста и избягване на дублирането и разпокъсаността;
- опростяване на участието;
- разширяване на възможностите за участие в програми на ЕС – по-голяма достъпност;
- повишаване на конкурентоспособността и общественото въздействие в резултат на подкрепата от ЕС.

2.3 Комисията желае да разработи обща стратегия, която да обхване всички насоки на финансирането от ЕС на научните изследвания и иновациите, предоставяно в момента по линия на Седмата рамкова програма за научни изследвания (РП7), Рамковата програма за конкурентоспособност и иновации (РПКИ) и иновационните инициативи на ЕС, като например Европейския институт за иновации и технологии (ЕИТ).

2.4 Зелената книга задава 27 конкретни въпроса, които са насочени към следните тематични области:

- съвместни усилия за постигане на целите на стратегията „Европа 2020“;
- разрешаване на предизвикателства, стоящи пред обществото;
- засилване на конкурентоспособността;
- укрепване на научната база на Европа и Европейското научноизследователско пространство.

2.5 Досегашното финансиране на тези програмни компоненти през настоящия програмен период (2007-2013 г.) включва:

- по линия на Седмата рамкова програма (РП7) – 53,3 милиарда евро;
- по линия на Рамковата програма за конкурентоспособност и иновации (РПКИ) – 3,6 милиарда евро;
- по линия на Европейския институт за иновации и технологии (ЕИТ) – 309 милиона евро;

— по линия на политиката на сближаване – близо 86 милиарда евро (приблизително 25 % от целия бюджет на структурните фондове).

3. Общи бележки

3.1 В контекста на решенията на Съвета от 26 ноември 2010 г. и 4 февруари 2011 г., както и на посочените по-долу предишни становища на Комитета Комитетът приветства и подкрепя Зелената книга, публикувана от Комисията, и намерението да се направи така, че целият набор от инструменти за научни изследвания и иновации в ЕС да функционира съвместно в обща стратегическа рамка. Една отговаряща на тези цели, солидна и ефикасна програма на ЕС за подпомагане е решаваща предпоставка за укрепване на конкурентоспособността на Европа, за гарантиране на благосъстоянието и социалните й постижения и за справяне с големите обществени предизвикателства.

3.2 Това обаче означава, преди всичко, че за тези приоритетни цели следва да се задели достатъчен и подобаващ дял от бъдещия общ бюджет на ЕС! Бъдещият бюджет за насяряване на научни изследвания и иновации трябва да бъде увеличен до такъв дял от общия бюджет на ЕС, който действително съответства на заявената важност и на ключовото място на тази тема в стратегията „Европа 2020“, както и на стимулиращия и интегриращ ефект на лоста, който тя упражнява върху необходимата политика на подпомагане в държавите-членки.

3.3 Със заглавието на своето проучвателното становище „Усвояване и укрепване на потенциала на Европа за научни изследвания, развитие и иновации“⁽¹⁾, прието през 2007 г., Комитетът вече определи основната задача на стратегията „Европа 2020“. Именно за тази цел трябва да бъде разработена обща стратегия за финансиране на научните изследвания и иновациите от ЕС.

3.4 Това обаче не означава, че тези две категории трябва да бъдат смесвани или поставяни в подчинено положение една спрямо друга, а по-скоро да се гарантира, че благодарение на общата стратегия научните изследвания и иновациите взаимно ще се подпомагат и обогатяват по максимално ефективен начин.

3.5 Във връзка с това и на горното основание, Комитетът подкрепя също така посочените в параграф 2.5 цели.

3.6 През последните години Комитетът прие и други важни становища относно тези цели и свързаните с тях комплексни въпроси, а именно:

- „Зелена книга – Европейското научноизследователско пространство: нови перспективи“⁽²⁾;
- „Сътрудничество и трансфер на знания между научноизследователските организации, индустрията и МСП – важна предпоставка за иновации“⁽³⁾;
- „Правна рамка на Общността за европейска научноизследователска инфраструктура (ERIC)“⁽⁴⁾;
- „Към съвместно планиране на научноизследователската дейност: сътрудничество с цел по-ефективен отговор на общите предизвикателства“⁽⁵⁾;

⁽¹⁾ ОВ С 325 от 30.12.2006 г., стр. 16.

⁽²⁾ ОВ С 44 от 16.2.2008 г., стр. 1.

⁽³⁾ ОВ С 218 от 11.9.2009 г., стр. 8.

⁽⁴⁾ ОВ С 182 от 4.8.2009 г., стр. 40.

⁽⁵⁾ ОВ С 228 от 22.9.2009 г., стр. 56.

- „Стратегическа европейска рамка за международно сътрудничество в областта на науката и технологиите“⁽⁶⁾;
- „Към нови граници в ИКТ – стратегия за научноизследователска дейност в областта на бъдещите и нововъзникващите технологии в Европа“⁽⁷⁾;
- „Преглед на политиката на Общността в областта на иновациите в един променящ се свят“⁽⁸⁾;
- „Инвестиране в разработването на нисковъглеродни технологии (SET-Plan)“⁽⁹⁾;
- „Разработване на обща стратегия за главните базови технологии в ЕС“⁽¹⁰⁾;
- „Опростяване на изпълнението на рамковите програми за научни изследвания“⁽¹¹⁾;
- „Водеща инициатива на стратегията „Европа 2020“: „Съюз за иновации“⁽¹²⁾;
- „Иновационни работни места: източници на производителност и качествена заетост“⁽¹³⁾;
- „Междинна оценка на Седмата рамкова програма за научни изследвания, технологично развитие и демонстрационни дейности“⁽¹⁴⁾.

В тези становища вече бяха дадени конкретни препоръки относно по-голямата част от целите и въпросите, споменати в Зелената книга. **Затова Комитетът изрично препраща към тези свои предишни становища, отново потвърждава тяхното съдържание и моли те да бъдат считани за част от настоящото становище.** С позоваване и на доклада на експертната група относно междинната оценка на Седмата рамкова програма⁽¹⁵⁾ следват някои бележки, които подчертават или допълват заявеното в тези предишни становища.

3.7 Списъкът от въпроси, включени в Зелената книга и разгледани в нея в глава 4, създава впечатление, че Комисията обмисля радикални промени на сегашния ред и начин за финансиране и определяне на приоритетите. Комитетът препраща към своето становище „Усвояване и укрепване на потенциала на Европа за научни изследвания, развитие и иновации“ и твърдо подчертава своята предишна препоръка, че много необходимите приемственост и стабилност на досегашните успешни инструменти за финансиране на ЕС (акцентирайки по-конкретно на съвместните научни изследвания) по същество трябва да бъдат поддържани⁽¹⁶⁾ и укрепвани и да не бъдат подкопавани от прекомерни промени.

3.7.1 Вместо това общата стратегия трябва да бъде гарантирана преди всичко чрез допълващи структурни мерки в рамките на Комисията и подпомагащите я консултативни органи. За тази цел следва, наред с останалото, мерките по съществуващата програма за научни изследвания по Рамковата програма за конкурентоспособност и иновации (РПКИ) и по линия на Европейския институт за иновации и технологии (ЕИТ) да бъдат слети по отношение на програмите и администрирането.

3.7.2 Както Комитетът е подчертавал многократно, освен това е необходимо служителите на Комисията, но също така и представителите на агенциите, работещи за Комисията, които отговарят за всяка от програмите, да бъдат международно признати в съответната област въз основа на собствените им постижения експерти и да разполагат с достатъчно възможности за маневриране при вземането на решения, както и за предприемане на инициативи, с цел да използват своя опит и преценка за успеха на тази обща стратегия⁽¹⁷⁾. Тази цел не може да бъде постигната – и определено не само – чрез ограничаващи, тромави правила⁽¹⁸⁾, а чрез стабилни и едновременно гъвкави системи, съчетани с експертен потенциал и опит.

3.7.3 Комитетът многократно е подчертавал изключително важното значение на иновациите за стратегията „Европа 2020“. Но той също така повтаря, че иновациите не винаги са резултат от линейна последователност, т.е. първо научни изследвания и след това иновации, а възникват в комплексен процес от обвързването на различни изходни ситуации⁽¹⁹⁾ и освен това включват социални и обществени аспекти. Това е особено вярно за иновациите в сферата на услугите, които много често възникват от нови потребности на потребителите или от усилията на предприятията от социалната икономика за удовлетворяване на обществени потребности. Същото важи например за иновациите на работното място⁽²⁰⁾, които се разработват или договарят от социалните партньори, и в не по-малка степен за иновациите в областта на дизайна и творчеството. Европейската стратегия за хората с увреждания за периода 2010-2020 г. (съобщение на Комисията) е още един пример за важна област на иновации, обхващаща публични и частни изпълнители на услуги, които се грижат за достъпността на различни продукти и услуги, за да могат и хората с увреждания да бъдат пълноценно интегрирани в обществото на ЕС.

3.7.4 Комитетът също така изтъква, че научните изследвания и науката са изключително важни културни елементи, характеризиращи начина, по който Европа се е развивала след Просвещението. Макар че са важна предпоставка за иновациите, те също така трябва да бъдат признавани, съхранявани и подкрепяни като самостоятелна категория на европейската цивилизация и култура. Иновациите не трябва да бъдат отнасяни към научните изследвания, нито пък научните изследвания да бъдат отнасяни към иновациите⁽²¹⁾. Това би представлявало културно обедняване на фундаменталните европейски ценности.

⁽⁶⁾ ОВ С 306 от 16.12.2009 г., стр. 13.

⁽⁷⁾ ОВ С 255 от 22.9.2010 г., стр. 54.

⁽⁸⁾ ОВ С 354 от 28.12.2010 г., стр. 80.

⁽⁹⁾ ОВ С 21 от 21.1.2011 г., стр. 49.

⁽¹⁰⁾ ОВ С 48 от 15.2.2011 г., стр. 112.

⁽¹¹⁾ ОВ С 48 от 15.2.2011 г., стр. 129.

⁽¹²⁾ ОВ С 132 от 3.5.2011 г., стр. 39.

⁽¹³⁾ ОВ С 132 от 3.5.2011 г., стр. 22.

⁽¹⁴⁾ ОВ С 218 от 23.7.2011 г., стр. 87.

⁽¹⁵⁾ <http://ec.europa.eu/research/evaluations>.

⁽¹⁶⁾ ОВ С 48 от 15.2.2011 г., стр. 129, параграф 3.12.

⁽¹⁷⁾ ОВ С 48 от 15.2.2011 г., стр. 129, параграф 3.10.

⁽¹⁸⁾ ОВ С 256 от 27.10.2007 г., стр. 17, параграф 6.4.

⁽¹⁹⁾ Вж. бележка под линия 12.

⁽²⁰⁾ ОВ С 132 от 3.5.2011 г., стр. 22.

⁽²¹⁾ Вж. бележка под линия 12.

3.7.5 Друга съществена разлика между научните изследвания и иновациите са различните „основни правила“, приложими към заинтересованите страни и работната среда („култура“) в науката и научните изследвания, от една страна, и иновациите, от друга. По тази тема преpraщаме към становището „Сътрудничество и трансфер на знания между научноизследователските организации, индустрията и МСП — важна предпоставка за иновации“, което разглежда отделните аспекти⁽²²⁾. Ето защо в общата стратегия трябва да се търсят решения, които се съобразяват с тези различия, преодоляват ги и едновременно с това създават възможности за подпомагане на целия иновационен процес.

3.7.6 Именно поради това добрите контакти и обменът на персонал и експертен опит между двете категории са особено важни и особено се нуждаят от подпомагане. Комитетът напомня своето становище във връзка с Доклада на експертната група по междинна оценка на РП7⁽²³⁾, в което той се спира на трите категории за подпомагане, а именно: наука заради самата наука – учените определят програмата; наука за по-добра конкурентоспособност – промишлеността определя програмата; наука в името на обществото – участниците от гражданското общество определят програмата.

3.8 Във връзка с предишните си бележки към многократните генерализиращи твърдения на Комисията относно разпокъсаността на европейските научни изследвания и разработки Комитетът признава, че е възможно да има примери за такава разпокъсаност, но те не отразяват положението като цяло. Във връзка с това Комитетът повтаря⁽²⁴⁾, че „съществуват европейски – а в много случаи дори световни – връзки и трежи за сътрудничество, които непрекъснато доуточняват и определят своите граници в рамките на взаимодействието между сътрудничеството и конкуренцията. Това са важни процеси на самоорганизиране от страна на съответните заинтересовани страни и техните организации“, на които Комисията най-после трябва да отдаде нужното признание, вместо да ги игнорира, особено поради това, че рамковите програми за НИРД (по-специално съвместните научни изследвания) от своя страна допринесоха значително за тези постижения.

3.9 Освен това Комитетът препоръчва да се отдава повече внимание и подкрепа на възникването на европейски клъстери за научни изследвания и иновации на световно равнище. Те представляват привлекателни самоукрепващи се мрежи от университети, научноизследователски институти и предприятия, включващи производствени връзки между специализирани дружества, които са установени в тях. Във връзка с това Комитетът отново подчертава необходимостта и в ЕС да се създадат повече университети от световна класа и освен това призовава по-специално държавите-членки да действат по-решително в това отношение.

3.10 Комитетът повтаря своята препоръка, насочена преди всичко и към държавите-членки, да се улеснява създаването на предприятия, да се подобряват тяхната устойчивост и пазарните им шансове и да се създават необходимите за това рамкови условия (вж. също параграф 4.7.1). По-малкото бюрокрация и достатъчният рисков капитал са решаващи в това отношение. Макар че на европейско равнище беше поставено добро начало чрез инструмента за финансиране с поделение на риска, създаден съвместно от Европейската комисия и от Европейската инвестиционна банка, все пак е необходимо още значително да се подобри достъпът – особено на МСП – до рисков капитал.

4. Конкретни бележки

В тази глава са разгледани някои от 27-те въпроса, поставени от Комисията. Те не са повторени тук, но смислово са визирани по-долу.

4.1 Ползвателите на инструментите на ЕС за финансиране се нуждаят от добре структуриран показалец на съдържанието и от подробен наръчник – на хартиен носител и онлайн. Освен това, за постигане на максимална приемственост, следва да се гарантира оптимален баланс между доказаните и успешни инструменти и принципи на финансиране, от една страна, и възможно по-малко нови подходи, от друга.

4.2 Балансът между единен набор от правила и необходимостта от гъвкавост, включително с отчитане на специалните потребности, изисква, успоредно с хармонизирането на правилата, пълно признаване на националните процедури в съвместната стратегическа рамка за научни изследвания и иновации. По отношение на работните практики в Комисията, Комитетът препраща към параграф 3.7.2; през периода на натрупване на опит с новите подходи на служителите би трябвало да се предоставя достатъчно пространство за маневриране, за да могат да използват изключения, специални правила или дерогации⁽²⁴⁾, които все още не са определени, доколкото в съответната област първо трябва да се натрупа опит⁽²⁵⁾. Във връзка с това Комитетът препраща към своето становище относно „Опростяване на изпълнението на рамковите програми за научни изследвания“⁽²⁶⁾, в което препоръчва да се следва основаващ се на доверие подход и да се разшири обхватът на допустимия риск от грешки в областта на научните изследвания.

4.3 С оглед на необходимото национално и регионално финансиране на научните изследвания и иновациите от страна на държавите-членки, заедно със съответните им програми за реформи, средствата от ЕС би следвало приоритетно да се насочват към транснационално сътрудничество и най-вече към съвместни научни изследвания. Чрез обединяването на експертен опит и ресурси на различни държави-членки съвместните научни изследвания носят ясно изразена европейска добавена стойност, упражняват ефект на лоста върху политиката на подпомагане на държавите-членки и насърчават европейската интеграция.

4.4 Тъй като качеството трябва да остане водещ принцип на НИРД и в рамките на стратегията „Европа 2020“, структурните фондове следва да са насочени в по-голяма степен към все още недостатъчно представените региони, с оглед изграждането на основата за високи постижения и структурите, които са спешно необходими там. Във връзка с това Комитетът подкрепя заявлението, направено от Комисията, което гласи: „В дългосрочен план качеството на научните изследвания може да се развива единствено в рамките на система, в която всички европейски изследователи разполагат със средства, позволяващи им постигането на високи резултати, а оттам — конкуренция за най-добрите позиции. За тази цел е необходимо държавите-членки да се придържат към амбициозни програми за модернизирани, насочени към тяхната научноизследователска база, и да осигурят устойчиво публично финансиране. Финансирането от ЕС, включително по линия на фондовете на политиката на сближаване, трябва да спомогне за изграждане на качество там, където е необходимо“.

⁽²²⁾ ОВ С 218 от 11.9.2009 г., стр. 8, параграфи 4.1 до 4.4.

⁽²³⁾ ОВ С 218 от 23.7.2011 г., стр. 87.

⁽²⁴⁾ Вж. бележка под линия 12.

⁽²⁵⁾ ОВ С 256 от 27.10.2007 г., стр. 17, параграф 6.4.

⁽²⁶⁾ Вж. бележка под линия 11, параграф 3.6.

4.5 За да се постигне синергия със структурните фондове и оптимална координация с политиката на подпомагане, провеждана от държавите-членки, изключително важни са ефективните връзки ⁽²⁷⁾ между бъдещата обща стратегическа рамка за финансиране на научните изследвания и иновациите и бъдещата обща стратегическа рамка за сближаване (въпрос 8). „Интелигентна специализация“ следва да бъде водещият принцип при разработването на регионални стратегии.

4.6 За да се подпомогне по-добре целият иновационен процес, според Комитета е необходимо правилата за държавни помощи, обществени поръчки и конкуренция, които поставят пречки пред тази цел ⁽²⁸⁾, да бъдат внимателно преразгледани в сътрудничество със съответните заинтересовани страни (виж въпрос 19). Причина за това е балансът и/или потенциалният конфликт между правната уредба на конкуренцията и насърчането на иновациите. Затова правната уредба на конкуренцията, на държавните помощи и на обществените поръчки не следва да се разработва и прилага по начин, който я прави пречка за иновациите; дори може да има необходимост от реформи. Понякога иновациите също се нуждаят от защита, за да не бъдат придобити от конкуренти, които искат да блокират иновационния процес.

4.6.1 Иновационният процес – от публично финансирани научни изследвания до пазарна реализация – изисква, където е приложимо, дългосрочни, установени партньорства, които трудно могат да бъдат постигнати при сегашните правила (например за предоставяне на информация, интелектуална собственост, правила за държавна помощ и обществени поръчки) (въпрос 20). В тази област би следвало да се потърсят нови правила и подходи, за да се разреши потенциалният конфликт между „повече иновации“ и „повече публичност и по-честна конкуренция“. Тъй като разработените за първи път и фундаменталните научни изследвания по принцип не са засегнати от този конфликт на интереси, един достатъчно голям техен дял може да има значителен принос за тази цел (виж също точка 4.7.3).

4.7 Друг повдигнат от Комисията много важен въпрос е свързан с разпределението на финансирането между:

- МСП, предприятията от социалната икономика и големите предприятия;
- фундаменталните научни изследвания и изследванията, насочени към обществени цели;
- научните изследвания и по-нататъшния иновационен процес;
- иновациите в областта на техниката, услугите, обществените отношения и бизнеса;
- подходите „отгоре надолу“ и „отдолу нагоре“.

Доколкото по-горе вече не е заета позиция по този въпрос, Комитетът прави следните предложения.

4.7.1 По множество различни причини МСП – и особено по-малките предприятия – изискват специално внимание при разработването на тематичните области за финансиране и на използваните инструменти ⁽²⁹⁾:

⁽²⁷⁾ Вж. също параграф 3.7.1.

⁽²⁸⁾ ОВ С 218 от 11.9.2009 г., стр. 8, параграф 4.8.

⁽²⁹⁾ Вж. бележка под линия 12, параграф 4.10.

— МСП следва да имат възможността да се включват в програми за период, който е подходящ за конкретното предприятие (както при сегашните дейности по програмата за бъдещи и нововъзникващи технологии);

— специално внимание и облекчени условия за достъп следва да се предоставят на младите предприемачи и микропредприятията (под 10 работници) с голям потенциал за иновации;

— средствата следва да се използват за подкрепа на иновационните процеси в тяхната цялост (особено важни за предприемачи);

— по-силен акцент върху иновациите в областта на услугите;

— ще има необходимост от междинни организации/фасилитатори, с чиято помощ по-малките дружества да се възползват и да получават по-лесен достъп до програмите за иновации – структурата *Enterprise Europe Network* може да играе важна роля в това отношение;

— предприятията от социалната икономика трябва да бъдат включвани при разработването на модели за финансиране.

4.7.2 Големите пробиви към нови фундаментални знания – и произтичащите от тях съвременни иновации като Интернет, GPS, технологиите за магнитно-резонансни изображения, лазерите, компютрите, нанотехнологиите и т.н. – бяха резултат от фундаментални научни изследвания, последвани от приложни изследвания. Фундаменталните научни изследвания и приложните изследвания са благодатна почва за бъдещи иновации ⁽³⁰⁾. Комитетът се занимава и с въпроса как тази „почва“ може да достигне до организациите, които имат възможност да отглеждат и развиват иновациите ⁽³¹⁾.

4.7.3 Именно затова ЕИСК препоръчва делът на подпомаганите под егидата на Европейския съвет за научни изследвания (ЕСНИ) мерки в Осмата рамкова програма за НИРД да достигне поне 20 % от общото финансиране на научните изследвания от ЕС, и да бъде придадена достатъчна тежест на фундаменталните въпроси в другите части на програмата. ЕСНИ се утвърди като отлична институция за насърчване на нови идеи и на върхови научни изследвания. Същевременно в бъдещите си процедури той би трябвало в по-голяма степен да взема под внимание аспектите, свързани с кариерата на младите учени, за да ги запази или да ги спечели отново за европейската научноизследователска дейност.

4.7.4 Съвместните научни изследвания – като сърцевина на настоящата програма за сътрудничество ⁽³²⁾ – са основният стълб на сегашната Седма рамкова програма за НИРД (и нейните предшественици) и имат отлична история. Те са основният финансов инструмент за обединяване на научноизследователските дейности в държавите-членки и за предотвратяване на разпокъсането. Следователно, тяхното значение в бъдещата обща стратегическа рамка трябва да бъде запазено и укрепвано ⁽³³⁾. Това е още по-важно, защото именно съвместните научни изследвания са

⁽³⁰⁾ Вж. ОВ С 354 от 28.12.2010 г., стр. 80, параграф 3.2.3.

⁽³¹⁾ Вж. бележка под линия 3.

⁽³²⁾ Независимо от това, във все още очакваното предложение за Осмата рамкова програма за НИРД биха могли да се използват нови понятия за мерките, които досега се описваха като „съвместни научни изследвания“ и „сътрудничество“.

⁽³³⁾ Вж. също параграф 4.3.

насочени към разрешаването на големите обществени предизвикателства (въпроси 9 и 11) и също така дават значителен принос за разработването на ключови технологии, които са решаващи за конкурентоспособността на Европа в глобален мащаб.

4.7.5 Като цяло подкрепата за проекти „отдолу нагоре“ (виж също 4.7.10) трябва да получи по-голяма роля (въпроси 9 и 10), за да осигури повече място за иновативни идеи, които не са предвидени в тематичния списък или пък например не се разработват от съществуващите промишлени отрасли (вж. също така параграф 3.7.6: „промишлеността определя програмата“) – мигар самолетът е създаден от корабостроителната промишленост?

4.7.6 Подходите „отгоре надолу“ са резултат от стратегическата перспектива на водещите лица и органи, вземащи решения, основана на сегашните им знания, докато подходите „отдолу нагоре“ използват творческия потенциал на учени, инженери и други сътрудници, работещи непосредствено върху обектите, подлежащи на изследване или усъвършенстване. Дори когато се отнася за големите обществени предизвикателства, по-голям акцент следва да се поставя на идеи и предложения, произлизащи от широкото общество на знанието, а не само върху директивите, идващи отгоре. „... иновационната политика следва да е насочена към иновации на работното място, инициирани от организации и служители ...“ (34).

4.7.7 Балансът между подходите „отдолу нагоре“ и „отгоре надолу“ изисква по-голяма по-нататъшна диференциация: дори в рамките на посочените тематични области (напр. ключови технологии или големи обществени предизвикателства) процесите „отдолу нагоре“ трябва да получат достатъчен дял, за да се осигури достатъчно пространство за нови идеи за решения (т.е. тези, които не са предложени „отгоре надолу“). Освен това обаче трябва да се даде шанс и на свършено нови подходи към въпроси и проблеми, които не винаги биват разпознати от пръв поглед. Въпреки че такива процеси вече могат да бъдат

прилагани в „идейната“ програма, те следва да получат значително по-голямо място и в съвместните научни изследвания, както това понастоящем се прави успешно в програмата за бъдещи и нововъзникващи технологии по темата за ИКТ, например. За тази цел съответните служители се нуждаят от повече гъвкавост и свобода на действие.

4.7.8 По отношение на мерките за европейска инфраструктура за НИРД (списък на ESFRI), Комитетът повтаря своята препоръка (35), че тези мерки трябва да бъдат подкрепяни чрез участие в изграждането и поддръжката. Програмата „People“, която включва например дейности „Мария Кюри“ (въпрос 23), убедително доказва своята полезност и следователно трябва да бъде запазена изцяло или дори разширена.

4.7.9 Предвид важните проблеми на общата европейска икономическа, парична и финансова политика, които в момента представляват съществен елемент от политическия дебат, както и с оглед на свързаните с тях макроикономически въпроси, Комитетът препоръчва в програмите за подпомагане достатъчна тежест да получат и съответните научни изследвания.

4.7.10 По отношение на въпросите, излизащи извън областта на НИРД (въпрос 17), Комитетът препоръчва преди всичко да се използва опитът от инструментите, които съвсем наскоро бяха създадени за тази цел, а не да се създават още нови инструменти (36). По отношение на показателите и партньорствата за иновации вж. пак там становището относно „Съюз за иновации“ (37). По отношение на капитализацията Комитетът препраща към същото становище (38).

Брюксел, 13 юли 2011 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Staffan NILSSON

(34) ОВ С 132 от 3.5.2011 г., стр. 5.

(35) Вж. Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите – Водеща инициатива на стратегията „Европа 2020“ Съюз за иновации“, ОВ С 132 от 3.5.2011 г., параграф 3.8.4.

(36) Вж. също бележка под линия 12.

(37) Вж. бележка под линия 12, параграфи 4.2 и 4.4.

(38) Вж. бележка под линия 12, параграф 4.8.